

Міністерство освіти і науки України
Чернігівський промислово-економічний коледж
Київського національного університету технологій та дизайну

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора з НР

_____ С.В.Бондаренко

_____ 20__ р.

**Методичні вказівки щодо організації
самостійної роботи студентів з дисципліни Живопис
спеціальності 5.02020701 «Дизайн»**

Уклав

Ширай Т.М.

Розглянуто на засіданні

циклової комісії

живопису та дизайну

Протокол №__ від _____ 20__ року

Голова циклової комісії

(підпис)

Самостійна робота № 1

Тема: Загальні відомості про живопис. Матеріали та приладдя для живопису.

Мета: Ознайомитися з загальними відомостями про живопис. Вивчити матеріали та приладдя для живопису. Ознайомитися з ходом роботи обтягування планшета папером.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Матеріали та приладдя для живопису

Одна з різновидів малюнка пензлем, монохромний живопис в сірому тоні, так звана гризайль, часто зустрічається у старих майстрів. які в період підготовчої роботи над картиною створювали в цій техніці цілком закінчені твори. Гризайль широко застосовувалася раніше і застосовується тепер в монументального живопису.

З давніх-давен велике поширення набула техніка малюнка пензлем на папері. Даючи можливість широко прокладати тоном великі маси і площини в малюнку, ця техніка дозволяє в той же час виконувати малюнки, що відрізняються особливою тонкістю виконання. Техніка малюнка пензлем застосовувалася старими майстрами як в ескізних роботах, так і в закінчених жанрових композиціях, пейзажах, портретах, начерках і ретельно опрацьованих малюнках людських фігур. Для малюнка пензлем папір вибирається з знежиреної поверхнею і хорошим зерном, біла, а іноді тонована будь-яким нейтральним кольором. Для тривалої роботи бажано мати папір високої якості-ватман або полуватман. Старі майстри малювали пензлем чорнилом, тушшю, бистром і багатьма іншими барвниками, які розводяться водою з додаванням клею. Чорнило, якими тоді малювали, в наш час вийшли з ужитку. Швидко в сучасній техніці рисунка також майже не вживається. Проте бістро (темно-коричневого відтінку) як матеріал для малювання не втратив свого значення і донині. Готується він з камінної кіптяви і клею.

З давніх-давен як рисувальний матеріал застосовувалася так звана сепія-фарба тваринного походження, що отримується з морського молюска (каракатиці), що випускає в воду при небезпеки темну рідину. Сепія має приємний бархатисто-коричневий колір. Надалі все малюнки, виконані коричневою аквареллю або будь-якими другими матеріалами, що мають коричневий колір, стали умовно називатися сепією. В даний час натуральної сепії немає в продажу, її частково замінює туш коричневого кольору.

Хороший матеріал для малюнка пензлем-чорна туш, яка до появи в Європі китайської туші виготовлялася з лампової або свічкової кіптяви, розтирають на клейовий воді. У продажу є туш в паличках і рідка у флаконах.

Перед тим як почати роботу сухий тушшю, її необхідно розтерти, використовуючи для цього будь-яку порцеляновий посуд або спеціальну

палітру. Туш хорошої якості має теплуватий відтінок, відрізняється великою щільністю і розтяжністю тони від глибоко-чорного до світлих, ледь помітних відтінків. Покладена на папір туш висохши не змивається. Під туш необхідно готувати папір так само, як і під акварель. Тушню можна працювати будь-якими кистями по папері, виконуючи як дрібні, так і дуже великі малюнки, вона добре входить у з'єднання з іншими матеріалами малюнка.

Пензлем можна малювати і будь-яким кольором акварельного фарби. Багато майстрів вдавалися до малювання пензлем, особливо при створенні композиційних ескізів.

Взагалі, як правило, малюнок пензлем в будь-який з перерахованих вище технік вимагає великого досвіду, знань і точності очі. Разом з тим така робота виховує в художника почуття цілого, вміння лаконічно передавати велику форму.

Практичне завдання:

1 Виконати обтягування планшета папером.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 В чому полягає взаємозв'язок світла та кольору?
- 2 Які матеріали та приладдя використовуються в живописі?
- 3 Що таке живопис?
- 4 Які ви знаєте техніки в живописі?

Самостійна робота № 2

Тема: Методи та техніка візуалізації форми у живописі.

Мета: Ознайомитися з методами та техніками візуалізації форми у живописі. Ознайомитися з методами виконання етюду квітів акварельними фарбами.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Методи виконання етюду квітів акварельними фарбами
- 2 Техніка аля-прима

Термін акварель (франц. Aquarelle, англ. Painting in water colours, італ. Aquarelle або aqua-tento, нім. Wasserfarbengemalde, Aquarellmalerei; від лат. Aqua-вода) має кілька значень.

По-перше, він означає живопис спеціальними водорозчинними (тобто вільно розчиняються у звичайній воді) фарбами. І в даному випадку прийнято говорити про техніку акварелі (тобто про певний процес творчості в образотворчому мистецтві).

По-друге, його вживають, власне, для безпосереднього позначення самих водорозчинних (акварельних) фарб. При розчиненні у воді вони утворюють прозору водну суспензію тонкого пігменту, що входить в основу фарби, завдяки якій вдається створювати неповторний ефект легкості, найтонших колірних переходів.

І, нарешті, по-третє, так прийнято називати самі роботи, виконані в цій техніці акварельними фарбами. Їх відмітні особливості полягають, головним чином, у прозорості найтоншого барвистого шару, що залишається на папері після висихання води. При цьому білила не використовуються, оскільки їх роль виконує білий колір паперу, що просвічує крізь барвистий шар або взагалі не зафарбований.

У всьому різноманітті існуючих фарб, акварельні фарби по праву прийнято вважати одними з найдавніших і улюблених художниками найрізноманітніших шкіл і напрямків.

Вченим відомі зразки робіт, виконаних аквареллю, сучасні єгипетським папірусу і ієрогліфам. У візантійському мистецтві за допомогою акварелі прикрашали церковні богослужбові книги. Пізніше нею користувалися для розфарбовування малюнків і подмальовуванні на дошках. Майстри епохи Відродження робили ескізи аквареллю до своїх станкових і фрескових творів. До наших днів дійшло чимало малюнків, затушованих олівцем і розфарбованих потім аквареллю. У їх числі можна назвати роботи таких великих художників як Рубенс, Рафаель, Ван Остаде, Лессюер та ін. Завдяки порівняльній простоті їх використання та відносній доступності, акварельні фарби отримали досить широке вживання в образотворчому мистецтві.

Техніка Ala Prima.

Це живопис по-сирому, написаний швидко, в один сеанс, при якому створюються неповторні ефекти розрізнення, переливів і перетікань фарби.

Плюси” техніки

Потрапляючи на вологу поверхню паперу, фарба розтікається по ній неповторним чином, роблячи картину легкої, повітряної, прозорої, дихаючої. Не випадково, роботу, виконану в такій техніці, практично не можна скопіювати, оскільки кожен мазок по вологому листу унікальний і неповторний. Поєднуючи різні колірні комбінації з різноманітним тональним рішенням, можна домогтися дивовижних переливів і переходів між найтоншими відтінками. Метод а-ля прима, оскільки він не передбачає багаторазових прописок, дозволяє зберегти максимальну свіжість і соковитість барвистих звучань.

Крім цього, додатковою перевагою даного прийому буде певна економія часу. Як правило, робота пишеться «на одному диханні», поки лист вологий (а це 1-3 години), хоча, при необхідності, можна додатково намочити папір в процесі творчості. У швидких щодо виконання начерках з натури і ескізах цей метод незамінний. Доречний він і при виконанні пейзажних етюдів, коли непостійні стану погоди зобов'язують до швидкої техніці виконання.

При листі рекомендується складати суміші з двох, максимум з трьох кольорів. Зайва фарба, як правило, веде до замутнення, до втрати свіжості, яскравості, колірної визначеності. Не захоплюйтеся випадковістю плям, кожен мазок покликаний відповідати своєму призначенню – строго узгоджуватися з формою і малюнком.

“Мінуси” техніки

Легкість і одночасно складність тут в тому, що зображення, миттєво з'являється на папері й вигадливо розпливаються під дією руху води, згодом неможливо піддати ніякому зміні. Кожна деталь починається і закінчується в один прийом, всі кольори беруться відразу на повну силу. Тому даний спосіб вимагає надзвичайної зосередженості і ідеального почуття композиції. Ще однією незручністю можна назвати обмежені часові рамки виконання подібної акварелі, так як немає можливості неквапливої роботи з перервами між сеансами живопису (у тому числі при написанні картини великого формату, шляхом поступового виконання окремих фрагментів). Зображення пишеться практично без зупинки і, як правило, «в один дотик», тобто пензлик по можливості торкається окремої частини паперу лише один-два рази, менше повертаючись до одного і того ж фрагменту малюнку. Це дозволяє зберегти абсолютну прозорість, легкість акварелі, уникнути бруду в роботі.

Практичне завдання:

- 1 Ознайомитися з методами та техніками візуалізації форми у живописі.
- 2 Виконати етюд квітів акварельними фарбами.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.

- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як потрібно підготуватися для виконання етюдів по-мокрому?
- 2 Якими засобами передається об'єм у роботі?
- 3 Етапи виконання етюдів?

Самостійна робота № 3

Тема: Особливості живописної композиції.

Мета: Вивчити особливості живописної композиції. Ознайомитися з методами виконання етюдів предметів побуту.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Особливості живописної композиції
- 2 Методи виконання етюдів з предметів побуту

Живопис - вид образотворчого мистецтва, специфічною особливістю якого є відтворення художніх образів на площині.

Відображаючи на полотні навколишній світ, художник виражає своє ставлення до нього, що дає підстави мистецтвознавцям визначити манеру і стиль живописця і оперувати поняттями «світовідчуття митця», «колористична палітра та ін.

За тематикою живопис поділяється на жанри: побутовий, історичний, детальний, портрет, пейзаж, натюрморт, міфологічний, релігійний, анімалістичний.

Найважливішим зображальним та алюційним зображенням живопису є колір. У живописі використовується фізичні властивості світла, що дає можливість зобразити предмет у кольорі, створювати колорит. Колорит (італ. Colorio - забарвлений) - загальне кольорове рішення, система сполучення кольорів та їх відтінків у художньому творі. Якщо у творі домінують сині,

зелені, фіолетові відтінки, колорит називають холодним, а коли домінують жовті, червоні, оранжеві - теплим.

Художні образи живопису створюються за допомогою малюнка, кольору, світлотіні, колориту і перспективи. Важливу роль відіграє і композиція (лат. Compositio - складання, розміщення) - побудова художнього твору, співвідношення окремих частин і елементів, що зумовлені його ідейно-образним змістом, характером і призначенням. Техніка живопису (накладання фарб, закріплення на поверхні, різноманітна). Найбільш поширені фарби олійні, клейові, воскові (енкаустика). В монументальному живописі найчастіше застосовують мозаїку, фреску. У станковому, крім олії, - акварель, гуаш, пастель.

За призначенням та особливостями художнього виконання живопис поділяється на монументальний, декоративний та станковий.

«Натюрморт» - від французького «мертва натура» - жанр образотворчого мистецтва, зображення різних предметів ужитку, речей, харчів (овочі, фрукти хліб і т. д.), квітів та іншого. У голландському та німецькою мовами суть натюрморту виражається як тихе життя речей, повна своїх внутрішніх подій життя, яке ми так рідко помічаємо. Виник цей жанр близько 400 років тому в Голландії та Іспанії.

Завдання художника в області натюрморту полягає не тільки в передачі речей самих по собі, а й у тому, щоб висловити ставлення до них людини даної епохи, а через них і до навколишнього світу. Ось чому голландський натюрморт 17 століття з'явився віддзеркаленням голландського побуту

(Пітер Клас і Віллем Клас Хеда « Шинка і срібний посуд », «Сніданок з шинкою »).

Натюрморт так само може просто радувати око грою фарб, давати душевний відпочинок. У російській мистецтві натюрморт з'явився в 18 столітті, а час розквіту - кінець 19 початок 20 століття. Це, перш за все роботи Грабаря і Коровіна. Яскраві натюрморти створили художники Машков і Купрін та ін.

- А що можете сказати ви, дивлячись на цей натюрморт? Які почуття він у вас викликає?

Послідовність і правила роботи над натюрмортом.

- Щоб робота над натюрмортом була по - справжньому цікавою і корисною, натюрморт повинен бути добре складений і правильно поставлений. А це початок творчості і не так просто, як може здатися. Тут вже проявляється смак і композиційне чуття художника .

У мистецтві жорстких рецептів немає. Але певні правила в натюрморті все ж є (схеми натюрморту, але не слід думати, що предмети натюрморту треба обов'язково розташовувати за схемами).

Набір предметів не може бути випадковим, їх повинно щось об'єднувати, ріднити, в них повинна бути закладена певна ідея, тема. Наприклад, предмети праці, рослини, плоди або страви, старовинні чи побутові речі і т. д.

Постановка натюрморту.

Якщо розглядати предмети занадто далеко один від одного в композицію може увійти порожнеча, якщо занадто зближувати - натюрморт може вийти занадто важким, громіздким. Однакові предмети, розташовані по одній лінії, створюють враження нудної одноманітності. Добре коли чергуються світлі і темні предмети, важкі і більше витончені формою.

Натюрморт повинен мати композиційний центр - предмет або найбільший, або найяскравіший, або найбільш виразний. Але композиційний центр не обов'язково повинен збігатися з центром геометричним.

Предмети повинні бути згруповані так, щоб вже нічого не хотілося прибрати, пересунути або додати.

Велику роль в натюрморті грає фон. Поміщений впритул за натюрмортом фон не дозволяє погляду розсіюватися, йти від постановки.

Вільний, легкий передній план. Найбільш важкі, великі предмети повинні знаходитися десь ззаду; легші - перед нами, а найперший план повинен бути зовсім вільним, відкритим.

Практичне завдання:

1 Виконання етюдів предметів побуту.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азоев мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Які гамми кольорів ви знаєте?
- 2 На яких принципах кольорів будується живопис?
- 3 Чи потрібно пензлем змивати водою поверхню листа перед початком роботи?

Самостійна робота № 4

Тема: Національні особливості використання кольору в живописних роботах.

Мета: Ознайомитися з національними особливостями використання кольору в живописних роботах. Ознайомитися з методами виконання ескізів українських орнаментів.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Кольори, які використовуються в українських орнаментах
- 2 Національні особливості використання кольору в живописі

Відвідуючи виставки української народної вишивки, що представляють рушники різного призначення, вишиванки та інші вишиті предмети одягу або побуту, дивуєшся неймовірній красі візерунків, яка забезпечується не лише вишуканістю орнаменту, але і яскравими, контрастними фарбами. Можна припустити, що кольори тканин і ниток підбираються просто для гарного складання композиції, привертає увагу святковими узорами. Але насправді, гамма кольорів українських вишивок дуже символічна. Кожен колір і поєднання кольорів має своє особливе значення, яке обов'язково враховують українські вишивальниці.

Білий колір - основа вишитого виробу

Відомо, що білий колір містить в собі всі кольори веселки, які можна побачити після дощу на небі, коли кольори розкриваються в крапельках вологи. Ємний білий колір є основним кольором, використовуваним для вишивки в якості фону і нижніх візерунків. Цей колір символізує енергію, силу, життя, духовну і фізичну чистоту. Білий колір - символ Бога-Отця. Білими нитками на білому тлі вишиваються вироби, що символізують духовну чистоту свого власника, чистоту помислів, душевну енергію. Білий колір вважається оберегом, що захищає людину від поганих людей і тяжких думок. Білий одяг, рушники та постільну білизну не пропускають до людини хвороби, нещастя, дозволяючи спокійно відпочити і набратися сил.

Багатозначність чорного кольору

Основною особливістю чорного кольору є його здатність вбирати тепло, світло, енергію та інформацію. Найдавніші вишивки виконувалися на білому домотканому полотні чорними і білими нитками. Зараз таке поєднання досить рідкісне, частіше його можна побачити на тканих виробах. Слов'янські народи сприймають чорний колір як колір смутку, розлуки, смерті, потойбічних сил. Тому в похоронних і поминальних виробах присутнє поєднання білого і чорного кольорів. Рушники для поста теж вишивають чорними нитками.

Слід зазначити, що чорний колір в Україні не є однозначним символом сумних подій. Досить широко поширені в українців чорні вишиванки. Вони

символізували мудрість і накопичені знання поколінь, тому їх носили літні люди в багатьох регіонах. Крім того, чорний колір символізує землю, родючість, добробут, тому його нерідко використовують в предметах побуту і в одязі, щоб підкреслити ці символи в залежності від події або ситуації. Навіть весільні вишиванки в деяких районах вишивали орнаментами чорного кольору, щоб побажати молодим багатства і родючості. Фарбували нитки для вишивання природними барвниками. Для отримання чорного кольору робили настоянки з шкаралупи волоських горіхів, кори дуба, верби, жостеру та інші рослини, що ростуть у даній місцевості.

Червоний колір - свято і кровні узи

В українських вишивках червоний колір зустрічається частіше і в більшій кількості, ніж інші кольори. Основною причиною цієї переваги є його ошатність, яскравість, виразність. Тому червоний колір особливо часто використовували для вишивки святкового одягу, дитячої та юнацької вишиванки, весільного одягу та рушників. Має червоний колір і оберегові і сакральні функції, так як він є дуже активним і сильним, що дає велику енергетичне підживлення, захист від неприємностей, життєву силу. Червоний колір - символ чоловічого начала в природі. Він висловлює стихію Вогню - такий же яскравий, гарячий, зігріваючий. Нерідко червоний колір в орнаменті являв собою кров, яку проливали хоробрі українські воїни в битвах за свій народ.

Переважає червоний колір і на більшості весільних рушників, так як символізує любов, радість, безперервність роду і кровну спорідненість. Красиві, вишиті переважно червоними орнаментами, рушники виглядають ошатно й святково, ними прикрашають українці свої будинки і ікони. На Закарпатті нерідко вишивають орнаменти, в яких використовуються тільки червоні нитки. В інших регіонах, таких як Київщина, Полтавщина, Полісся, Слобожанщина і Чернігівщина, червоний колір дуже активно використовувався у вишивках поряд з іншими кольорами.

Найкрасивіший червоний колір отримували, фарбуючи нитки карміном - червоним барвником, який видобувається з комах, яких називають кошенільний червець. Це був дорогий барвник, який не всі могли собі дозволити в достатній кількості. Тому українці часто використовували більш доступні рослинні барвники, одержувані з зростаючих поруч рослин, таких як марена фарбувальна, підмаренник, чистотіл, звіробій та інших рослин, а також використовували деякі червоні ягоди.

Синій колір - символ Води

Українська вишивка з використанням червоного та синього кольорів символізує єдність і сполучуваність протилежних стихій - Вогню і Води, які представляють активне, гаряче чоловіче і пасивне, холодне жіноче природний початок. Синій колір доповнює червоний орнамент, виступаючи як символ жіночого начала, пов'язаного зі стихією Води.

У вишиванках синій колір може використовуватися в якості контуру для надання більшої виразності основної частини орнаменту. Значно охочіше застосовували українські вишивальниці синій колір для створення орнаментів на рушниках, іноді повністю синьою ниткою, але частіше все-таки поєднували з червоним кольором. Таке поєднання характерно, в основному, Правобережним регіонах України, особливо часто воно зустрічається на Поділлі. Вважається, що поєднання в орнаменті синього і червоного кольорів з'явилося в народній вишивці значно раніше, ніж поєднання чорного з червоним.

Для пісних днів вивішувалися рушники з орнаментами з синіх і білих ниток, або з повністю синіми орнаментами на білому полотні. Такі рушники так і називали - «пісні». Вишивають «пісні» рушники та з поєднанням в орнаменті ниток синього і чорного кольорів. Синій барвник одержували з квіткових пелюсток волошок і сон-трави.

Жовтий і золотистий кольори - сонячне світло і багатство

Особливе місце в українській вишивці займають жовтий колір і золотий. Вважається, що ці кольори символізують Сонце, небесний вогонь, сяйво Божественної мудрості, а також багатство. В українській традиційній вишивці не прийнято створювати орнаменти, виконані повністю з жовтих або золотистих ниток. Ці кольори чудово виглядають і доповнюють інші забарвлення в багатобарвних орнаментах. Нерідко можна зустріти вишивки з орнаментами, що містять поєднання ниток червоного, жовтого і чорного кольорів, в регіонах Правобережної України - на Поділлі, в Черкаській та Київській області. Поділля використовує жовтий колір ниток і для вишивання біло-жовтих орнаментів. Люди заможні могли купувати чи вишивати ошатний одяг, прикрашену візерунками з використанням золотистих ниток.

Рукодільниці західних регіонів України теж застосовували у своїх візерунках жовтий колір. В їх орнаментах часто використовуються відтінки жовтого кольору різної інтенсивності: від блідо-жовтого до соковитого жовтого. Така різноманітність відтінків жовтого кольору значно збагачує колірну гаму яскравих барвистих вишиванок.

На виготовлення ниток різних відтінків жовтого кольору можна використовувати досить багато рослин, з яких виходять природні барвники потрібного кольору: солома гречки, листя груші дикої, кислиця і багато інших.

Багатоколірні орнаменти на українських рушниках

Всі перераховані вище кольори є традиційними для вишивки українських рушників. Але насправді всі ці кольори мали багато різноманітних відтінків, а також застосовувалися й інші кольори для створення неповторних і барвистих орнаментів. Натуральні барвники дозволяли створювати нитки численних кольорів: сіро-сині різної

інтенсивності, коричневі від зовсім світлих до глибоких темних, широка гама зелених відтінків.

Раніше багатоколірні орнаменти у вишивці рушників зустрічалися тільки в деяких областях. Зараз же все більше з'являється барвників синтетичного походження для фарбування ниток для вишивки, які мають величезну гаму кольорів. З їх допомогою українські майстрині створюють чудові барвисті орнаменти на рушниках та одязі, в тому числі і багатоколірні. При створенні класичних народних вишивок потрібно знати свої рідні традиції, враховувати символіку орнаментів і колірних композицій, яку створили наші предки за багато століть.

Символіка кольору в українській вишивці представляє інтерес не тільки для рукодільниць та знавців української народної творчості. Будь-яка людина, набуваючи для себе вишитий виріб, будь то рушник, вишиванка або інший предмет одягу або побуту, повинен знати, яку символіку містить колір вишивки, для якої мети купується обрана річ. Знання традицій вбереже вас від неправильного придбання.

Практичне завдання:

1 Виконати етюд натюрморту з використанням українського рушника в колористиці Полтавської області.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як визначити характер національної особливості, враховуючи колір?
- 2 Що в українській символіці означає червоний, зелений, голубий кольори?

Самостійна робота № 5

Тема: Живопис натюрморту. Вивчення зміни тонових відношень натюрморту в техніці «гризайль».

Мета: Вивчити зміни тонових відношень натюрморту в техніці «гризайль». Виконати натюрморт з трьох предметів в техніці «гризайль». Знайти композиційне рішення. Побудувати натюрморт. Досягнути цілісності роботи та гармонійного підпорядкування частин цілому. Узагальнити та завершити роботу над натюрмортом.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Поняття «гризайль»

2 Використання техніки «гризайль»

Гризайль (фр. Grisaille) — монохромне малярство (живопис одним кольором) в сірому тоні або сірий підмальовок.

Гризайлі з'явилися давно і використовувалися для декоративних цілей. Найчастіше їх використовували як імітацію скульптурних рельєфів в настінних розписах. виготовлення скульптурних рельєфів дороге коштувало, а гризайлі були їх дешевим замінником.

В добу маньєризму в Італії і Франції гризайлі мали велике поширення в оздобі галерей, як в інтер'єрах, так і зовні. В Італії, де клімат менш вологий, ніж у Франції, зберіглися зразки гризайлей доби середньовіччя і маньєризму. Уславленим майстром гризайлей був художник і письменник Джорджо Вазарі.

Широке використання мали гризайлі і в добу пізнього класицизму і ампіру. Адже майстри класицизму навірилися до швидких і дешевих засобів декорування в інтер'єрах, де гризайлю імітували багате ліплення, античні рельєфи, орнаменти в плафонах на стелі, на стінах.

Гризайлі використовували як уславлені, так і маловідомі майстри, серед них — Ієронімус Босх тобто Єронім Босх, Учелло, Андреа Мантенья, Джорджоне, Андреа дель Сарто, Джорджо Вазарі, Адріан ван де Вене.

Гризайль – це різновид живопису, який традиційно виконується з використанням одного кольору з його тоновими варіаціями. Спочатку дана техніка була задумана як певний інструмент, що дозволяє детально відобразити рельєфні фігури. Пізніше її стали використовувати в якості візуального зображення сучасного декору в інтер'єрі. Особливо вона була незамінна для проектувальників, так як допомагала зробити передбачувані макети об'ємними і реалістичними. Ще пізніше техніка гризайль почала застосовуватися при оформленні приміщень. Наприклад, картини із зображенням різних предметів декору, створені при використанні даного стилю, стали невід'ємною частиною будь-якого інтер'єру. Через деякий час

техніка гризайль стала використовуватися так званої станкового живопису. Але і тут цей вид мистецтва змушений був виконувати лише другорядну роль. В більшості випадків він застосовувався як допоміжний інструмент. Наприклад, з його допомогою створювалися різні ескізи, макети і навіть робилося масштабування будівель і споруд. І тільки через багато років було вирішено відокремити гризайль від станкового живопису, перенести його в окрему групу образотворчого мистецтва. Під час славної епохи бароко, гризайль (техніка малювання) грала важливу роль при створенні різних архітектурних барельєфів. Приміром, якісь елементи цієї незвичайної техніки потрапили на стелі і стіни Ермітажу. Є вони і на стіні Йорданської сходів. Актуальні елементи техніки гризайль застосовувалися при виготовленні людських статуй під склепінням, під час створення ефекту різьблений стіни і атріуму. Як правило, гризайль - це всього один або два кольори, найчастіше біло-коричневий або чорно-білий відтінок. Ще раніше, як варіант панелі даного виду мистецтва, використовувалася так звана сепія. Вона являла собою особливу барвник, який можна було одержати, застосовуючи чорнильний мішок морський каракатиці. Сепія цікавила митців переважно до 18-го століття. З часом у палітрі стали переважати червонуваті тони. Сучасні ж майстри використовують будь-який колір і відтінок, здатні передати початкову авторську ідею художника. Наприклад, це може бути робота з використанням бузкового, сірого або коричневого кольору. Крім цього, під час застосування техніки гризайль дозволяється користуватися спеціальними художніми білилами. Оскільки гризайль – це живопис, заснована на передачі тони за допомогою тіні, світла і кольору, її рекомендують досконально вивчити художникам-початківцям. Як кажуть досвідчені живописці, визначати палітру предметів нескладно. А ось чітко бачити, наскільки один об'єкт світліше або темніше іншого – це справжнє мистецтво. Крім того, використання цієї дивовижної техніки дає можливість побудувати правильний тональний масштаб. Причому робиться це при використанні особливою тональної шкали, що складається приблизно з 5 7 або 9 півтонів. Все це можна освоїти, навчившись малювати в стилі гризайль. І тільки лише після вивчення даної техніки варто переходити до застосування багатобарвної акварелі.

Даний вид техніки умовно можна поділити на два різновиди: художню і навчальну. Зокрема, перша дозволяє створювати неймовірні об'ємні картини за допомогою різнокольорових фарб. А ось другий варіант виконується або жирним олівцем, вуглиною або. До слова сказати, навчальна техніка використовується при створенні базових ескізів, на які згодом наносяться різні колірні відтінки.

Вважається, що за допомогою гризайлі можна розбивати умовну форму (на папері) відразу на кілька видів поверхонь. Це може бути бокове, верхнє, подрезающее і фронтальне зображення. При цьому деякі майстри під час навчальних занять художників-початківців воліють робити гризайль аквареллю (одноколірної). Інші ж, крім неї, намагаються використовувати акрил, олія або темперу. Також рекомендується застосовувати чорнило,

рідкий розчин туші або сепію. Ідеальним варіантом у цьому випадку буде та використання трьох тонів фарб, які відбираються за своєю колірної інтенсивності або насиченості. Причому перший з них, як правило, використовують при умовному позначенні тіней, що виходять від предметів, наступний – з метою висвітлення півтонів, а останній – для відображення яскравих відблисків і світлих областей зображуваних об'єктів.

Малювання в стилі гризайль виконується за наступною схемою:

- Робиться начерк олівцем.
- Наноситься легкий шар фарби - буквально кілька штрихів, виключаючи світлі місця об'єктів.
- Робота сохне.
- По мірі висихання учень повинен знайти на малюнку тіні. Він зафарбовує їх на тон темніше.
- Після висихання позначаються місця з півтонами.

У заключній стадії світлим тоном виділяються найбільш освітлені місця і білі. Вважається, що після кількох таких занять у студентів розробляється почуття послідовності в роботі. Одним словом, гризайль вважається першою сходинкою на найбільшій сходах сучасного живопису.

Практичне завдання:

- 1 Виконати натюрморт з трьох предметів в техніці «гризайль».
- 2 Знайти композиційне рішення. Побудувати натюрморт.
- 3 Досягнути цілісності роботи та гармонійного підпорядкування частин цілому.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як впливає композиційний центр на розміщення акцентів у форматі листа?
- 2 Етапи підготовки до роботи в техніці акварель?
- 3 Як потрібно наносити рисунок олівцем на папері під живопис?

Самостійна робота № 6

Тема: Відношення теплих та холодних тонів у натюрморті.

Мета: Ознайомитися з відношеннями теплих та холодних тонів у натюрморті. Ознайомитися з методами виконання етюд натюрморту на передачу освітлення.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Спектр
- 2 Теплі та холодні кольори
- 3 Відношення теплих та холодних тонів у натюрморті

Знаменитий фізик Ісаак Ньютон розклав сонячний промінь крізь тригранну призму. І отримав різнокольорову смужку квітів або колірний круг, звані спектром.

Спочатку він виділив 5 кольорів, але потім подумав і вирішив що буде 7 кольорів, як 7 нот. Але при малюванні колірного кола один колір випадає - це блакитний. З блакитним Ньютон помилився. Так як є 3 основних кольору, з них отримують 3 вторинних (вторинний колір - це той колір веселки який отримали шляхом змішування двох кольорів).

Разом квітів в колірному колі все-таки 6. Шість кольорів замикають в коло і кожен колір займає своє місце, чітко утворюючи 3 пари додаткових квітів.

Якщо сюди додати блакитний, то вся система сполучень квітів впаде. І взагалі, блакитний складається з білого і синього. Для свого існування він бере з веселки всього один колір. З таким же успіхом в веселку можна включити рожевий, персиковий, світло-зелений, світло-фіолетовий. Вони теж взяли б один колір з веселки плюс білий. Ось таку несправедливість зробив Ньютон.

6 кольорів спектра (смужка кольорів веселки). Черговість розташування кольорів в цій смужці така ж, як і у веселці. Радуга - це відбиті і розсіяні світлові промені від дрібних крапельок води. По черзі розташування кольорів у веселці вважається найкращим поєднанням кольорів. Відтінки кольорів утворюються плавним переходом кольору з одного в інший.

Пізніше цю смужку спектра замкнули в колірний круг і по цьому колу стали виділяти інші колірні поєднання. Основні ми розглянемо пізніше.

Але були і складні макети. Деякі вчені робили моделі у вигляді кулі, конуса. Куля ділили поверхню на колірні кубики з різними відтінками і ставили дві стрілки, які вказували на поєднання двох кольорів.

Або з'єднували підставами два конуса роблячи розтяжку верхнього конуса до чорного кольору, а нижнього до білого кольору, таким чином, з цього макету визначаючи поєднання кольорів.

Але говорячи від себе, хочу сказати, що основні поєднання кольорів ви повинні знати. А як поєднуються відтінки кольорів - художник повинен відчувати і без макета.

Спектр

Все, що відомо про кольорі сьогодні, відбувається з фізики та теорії мистецтва. Психологія також грає чималу роль в розвитку теорії про цветовосприяття, але вона спирається на знання, надані двома перерахованими вище областями

Найпримітивніші класифікації пропонують вважати теплими відтінками всю жовто-оранжево-червону частину колірної кола, а холодними – синьо-зелено-фіолетове. Це не зовсім вірно, оскільки такі чисті кольори зустрічаються, як правило, тільки на картинках. На практиці ж все інакше: дизайнери одягу, наприклад, прагнуть використати цікаві, складні, змішані варіанти. Різниця між холодними і теплими відтінками кольорів в тому, який у кожного з них подтон: холодний синій або теплий помаранчевий.

Важливо розуміти і пам'ятати, що більш теплим або більш холодним може бути будь-який колір – синій, фіолетовий або червоний, і підбирати в кожному випадку відтінок індивідуально.

□ У жовтому: гірчичний, обліпиховий, колір каррі, шафрановий, бурштиновий, сірчисто-жовтий, соняшниковий, медовий і колір яєчного жовтка.

□ В червоному: цегляний, кораловий, мідно-червоний, яскраво-червоний, томатний, маково-червоний, кіновар, гранатовий і подібні.

□ У зеленому: оливковий, хакі, грушевий, липовий, мирт, колір зеленого горошку, лісової зелені та інші.

□ У синьому: небесно-блакитний, петроль, мурена, волошковий, лазуровий, захисно-синій, морської хвилі і так далі. □ У жовтому: лимонний, жовтий шартрез, солом'яний або палевий, і так далі.

□ В червоному: малиновий, винний, бузковий, бордовий, вишневий, малиновий, рубіновий, алізариновий та інші.

□ У зеленому: смарагдовий, малахітовий, хвойний зелений, димчастий сіро-зелений, темно-зелений та інші.

□ У синьому: сапфіровий, кобальтовий, індиго, блакитно-синій, ультрамарин, льодово-блакитний.

Відмінність квітів по «температурної» характеристиці довелося по душі всім і використовується навіть людьми, далекими від мистецтва, проте не існує єдиної і незаперечною теорії походження цієї відмінності. Кілька основних теорій розглядають як етимологічним основи закони повітряної перспективи, психологічний вплив, світлові і температурні контрасти. Є кілька порад, які стануть в нагоді художникам, модельерам і дизайнерам. Ці поради стосуються природної гармонії, об'єкта фокуса, колірних контрастів і психологічного сприйняття кольору:

□ Для живопису необхідно пам'ятати, що в природі дуже рідко зустрічаються чисті кольори, саме цим і обумовлені закони тональної і

повітряної перспективи. Для художника важливі відтінки і правильне змішування фарб, адже саме це робить колірну палітру картини багатшими. Вважається, що сонячне світло, що падає на об'єкти, забарвлює їх у теплі тони кольорів. Якщо ж світло холодне (від місяця або похмурого неба), то предмети під його променями «холонуть». Ефекту місячного відблиску можна досягти за допомогою блакитного півтони, а холодний сірий колір додасть хмарності в похмурий день.

□ У дизайні одягу та інтер'єру важлива гра контрастів. Якщо в інтер'єрі переважають світлі, теплі кольори і відтінки, то необхідно додати кілька деталей або елементів декору, виконаних в холодних тонах.

□ У рекламі велику роль відіграє теорія психологічного сприйняття кольору, згідно якої теплі кольори, особливо червоний та оранжевий, збуджують, холодні відтінки, навпаки, заспокоюють.

Практичне завдання:

- 1 Етюд натюрморту на передачу освітлення.
- 2 Знайти відношення теплих та холодних тонів у натюрморті.
- 3 Зробити етюд натюрморту в теплій гаммі кольорів.
- 4 Виявити композиційне рішення та побудувати натюрморт.
- 5 Досягнути цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Якими фарбами кольорового кола можна передати теплу гамму кольорів?
- 2 Якими фарбами кольорового кола можна передати холодну гамму кольорів?
- 3 Власні та невластні властивості кольору?
- 4 За рахунок чого з'являється контрастність кольорів у живописі?

- 5 Як досягнути передачі верхнього бокового освітлення у натюрморті?
- 6 Визначте фактори, які впливають на кольорові вподобання людини?
- 7 Що таке спектр?
- 8 Які кольори є теплими?
- 9 Які кольори є холодними?

Самостійна робота № 7-8

Тема: Використання контрасту та нюансу кольору в натюрморті.

Мета: Ознайомитися з використанням контрасту та нюансу кольору в натюрморті. Ознайомитися з методами виконання етюду на контраст. Ознайомитися з методами виконання етюду на зближених кольорах.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Використання контрасту кольору в натюрморті.
- 2 Використання нюансу кольору в натюрморті.

На перший погляд контраст — поняття дуже просте. Взагалі його можна визначити як протиставлення предметів або явищ, які різко відрізняються за тими або іншими властивостями. Але при такому визначенні відмічаються лише зовнішні умови контрасту. Однак, глибинна суть його в тому, що протилежні предмети, явища, їхні властивості разом викликають у нас нові відчуття та емоції, які не можуть бути викликані при їх сприйнятті окремо. Поняття "контрастні відношення" означає різко виражені відзнаки між однорідними властивостями об'єктів або предметів (розміру, форми, тону, кольору, фактури, напрямку та ін.); поняття "нюансові відношення", навпаки, означає малу відзнаку між однорідними властивостями. Нюанс — це відхилення, ледве помітний перехід, відтінок у кольорі, звуці, формі. Задача нюансової погодженості колірною середовища вимагає одноколірності композиції, використання принципів нюансової розтяжки кольору і колірної подібності. Розповсюдженим прикладом побудови нюансово погодженого колірною середовища є використання зближених кольорів, кольорів однієї групи. Акцент — сильно виражені контрастні відношення між одним елементом (або групою елементів) та іншими, перебільшений контраст.

Контраст та нюанс — основні засоби досягнення художньої виразності у всіх різновидах мистецтв та дизайну. У живописі контраст має дуже велике значення. Його часто використовують для передачі визначеного світоглядського змісту. Контраст є також одним з важливіших формотворчих елементів. Разом зі світлотінню та лінійною перспективою він допомагає створенню відчуття просторової глибини. Колірна гармонія, колорит та світлотінь включають до себе той або інший вид контрасту. За допомогою контрастних зіставлень можна підкреслити, посилити особливості елементів

та сприяти підвищенню загального сприйняття. Прикладами контрасту можуть бути зіставлення кольорової фігури та площини, великої колірної плями та маленької, прозорих та непрозорих плям, світла та тіні. Рідко який опис чи аналіз живописного твору обминає вказівки про використання контрастів художником. При вивченні явищ контрасту з наукової точки зору виокремлюють два аспекти проблеми — психофізіологічний та естетичний. Висновки психологів та фізіологів можуть служити об'єктивною науковою підставою для теорії контрасту в художній практиці. Художник у своїй творчій діяльності спостерігає та вивчає контрасти мінливої природи, а також контрастний вплив плям на площині, які утворюють зображення.

У природі нюанс, в основному, служить засобом маскування, як для збереження свого життя, так і для полювання. Нюансові сполучення найбільш характерні для тварин і рослин середніх широт, півночі, непрохідних тропічних джунглів і т. ін. Там, де в меншому ступені спостерігається контраст світла і тіні, зв'язаних із сонцем. Нюансові сполучення підкреслюють взаємозв'язок всіх елементів природи, поєднують усі живі істоти в єдину гармонічну колірну гаму. Важливим фактором, що впливає на виробниче середовище, є колірні і тонові нюанси. У художньому конструюванні малих форм (електробритв, транзисторів, авторучок, ювелірних виробів, пакуванні і т. ін.) нюансування створює високі індивідуальні якості форми виробу. Нюанс — один із найтонших засобів у палітрі як живописця, так і художника-конструктора. Нюанс використовують для уникнення монотонності, одноманітності. Завжди необхідно знайти міру нюансових відношень у кожній композиції, усвідомити, наскільки вони суттєві. Нюанс при своїй незначності повинний чітко сприйматися у зв'язку зі змістом композиції.

Контраст за кольором — це співвідношення основних кольорів (синього, червоного, жовтого) або кольорів меншого насичення (зеленого, фіолетового, помаранчевого). Контрастні відтінки посилюють насиченість один одного і взаємно впливають один на одного. Так, якщо порівняти роботи Ф. Леже і П. Басанця, очевидно, що вони значно відрізняються за стилем, проте виконані професійно, тому відчувається цілісність кольорової структури. В обох композиціях ми спостерігаємо активне звучання основних кольорів (червоного, синього, жовтого). Ці чисті «родові» кольори підсилюють один одного і створюють насичену, яскраву, рухливу й одночасно замкнену, самодостатню кольорову організацію.

2. Контраст теплого і холодного — це співвідношення полярних синьо-зелених і помаранчево-червоних. Їх називають двома протилежними полюсами. Цю пару використовують для найбільшого підсилення значення, які асоціюються з «теплим» або «холодним». Разом з іншими відтінками кольорового кола, ці кольорові тони є головними, домінуючими в композиції; вони використовуються для створення певного настрою, стану душі, який відповідає задуму художника.

Контраст додаткових кольорів виражається у співвідношенні кольорів, поєднання яких утворює нейтральний сірий. Їх називають про-

тилежними взаємодоповнюючими. Художники часто застосовують цей контраст, схожий на контраст теплого і холодного. Це пояснюється тим, що використання прийому поєднання протилежних кольорових тонів забезпечує, збалансованість, врівноваженість кольорового поля картини, замкненість спектру кольорового поля й одночасно утворює контраст полярних тонів

Практичне завдання:

- 1 Виконання етюду на контраст.
- 2 Використати контраст та нюанс кольорів у натюрморті.
- 3 Виконати натюрморт з трьох предметів та драпіровки на контрасті відношення кольорів.
- 4 Досягнути композиційного рішення та побудувати натюрморт.
- 5 Виконати живописне вирішення у натюрморті.
- 6 Об'єднати кольори натюрморту.
- 7 Досягнути цілісності роботи, гармонійного підпорядкування частин цілому.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як досягнути в етюді контрастності?
- 2 Що таке контраст та нюанс кольорів?
- 3 В яку геометричну форму на площині переважно komponують натюрморт з трьох предметів?
- 4 Як досягнути композиційного рішення та побудувати натюрморт?
- 5 Методи побудови та перспективного скорочення у виконанні натюрморту?
- 6 Як досягнути контрасту кольорів в етюді?
- 7 В чому полягає відмінність контрасту та нюансу кольорів?
- 8 Як досягнути контрастності роботи?
- 9 Як впливає нюанс кольорів на сприйняття ока?

Самостійна робота № 9-10

Тема: Відтворення фактури та матеріальності предметів в кольорі.

Мета: Вивчити способи відтворення фактур та матеріальності предметів в кольорі. Ознайомитися з методами виконання натюрморту в інтер'єрі. Ознайомитися з методами виконання інтер'єру власної кімнати.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Способи відтворення фактур.
- 2 Способи відтворення матеріальності предметів у кольорі.
- 3 Методи виконання натюрморту в інтер'єрі.

Рисунок виконується олівцем середньої твердості НВ. Потрібно також відповідно підготувати фарби. Якщо вони засохли в кюветах, їх поверхню зволожимо пензлем, тоді фарби стануть м'якими і легко братимуться на пензель. Пензлі для писання аквареллю використовуються “колонок” або “білка”. Кращі для акварельного живопису – колонкові пензлі (можна використовувати пензлі з хутра куниці, шерсті тхора і т.п.). Використовувати два-три пензлі – великий і малі. Великий – для писання великих площин у натюрморті, а менші – дрібних деталей і для завершення роботи.

Необхідно вибрати зручне місце, щоб добре проглядалися предмети і в цілому, і в деталях. Розташовуватись потрібно на відстані в 1-2 метра від натури. Якщо сісти до натури дуже близько, не зможемо охоплювати поглядом весь натюрморт одночасно. Треба насамперед роздивитися предмети композиції, вивчити і запам'ятати їх форму, пропорції, колір.

Розпочинаємо рисунок з композиції – розміщення зображення на папері. Зображення не повинно бути на тлі аркуша занадто мале, невдалою вважають і таку композицію, коли рисунок займає весь аркуш, йому “тісно”. Треба знайти таке розміщення, щоби розміри аркуша і зображення гармонійно поєднувалися. Тому, перш ніж розпочати роботу, зробимо кілька композиційних начерків. Щоби знайти вдале композиційне рішення, найвигіднішу позицію, вибрати точку зору при високому або низькому горизонті, треба виконати декілька ескізів (на натягнутому на планшет папері у верхньому правому куті), переглянути начерки і вибрати найкращий варіант, що й ляже в основу композиції.

Колір — найважливіша ознака, властива кожному предмету? Колір вносить яскравість і достовірність у створюваний образ та надає йому емоційного забарвлення. За предметом у повсякденному житті закріплюється певний колір, який називають предметним (або локальним), ми вже говорили про це на одному з уроків. Таке бачення кольору призводить до звичайного розфарбовування, а зображений предмет здається плоским, барвистим і більше підходить до: декоративного рішення композиції.

Колір — явище складне, він змінюється в залежності від положення предмета, його віддаленості від джерела світла, а також під впливом

колірного середовища. Останнє, і як і джерело світла, випромінює кольорові промені, які, потрапляючи на поверхню предмета, утворюють на ній кольорові рефлекси й полиски. Таким чином, колір предмета являє собою мозаїку, складену з кольорових плям — рефлексів та полисків, кольорових світ-лових плям і напівтіней, які мерехтять і змінюються.

Життя світла як постійну зміну й перетворення можна виразно побачити на предметах із глянцеви́ми або білими поверхнями.

Практичне завдання:

- 1 Знайти композицію натюрморту в інтер'єрі за допомогою декількох етюдів.
- 2 Обрати кращу композицію та побудувати натюрморт у перспективному скороченні.
- 3 Виконати живописне рішення натюрморту в інтер'єрі.
- 4 Відтворити фактуру та матеріальності предметів за допомогою тону та кольору.
- 5 Закомпонувати натюрморт з предметів побуту з штучним освітленням (свічка або лампа).
- 6 Виконати композиційне рішення та побудову натюрморту.
- 7 Виконати пошукову роботу над колористикою.
- 8 Виконати живописне вирішення натюрморту.
- 9 Завершити роботу з урахуванням композиційного об'єднання за рахунок кольору.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Що таке матеріальність предметів?
- 2 Як передати фактуру та матеріальність предметів за рахунок тону та кольору?

- 3 Які особливості виконання натюрморту в інтер'єрі?
- 4 Вплив штучного освітлення на світлотіньове рішення натюрморту?
- 5 Як досягнути матеріальності предметів при штучному освітленні?
- 6 Що таке фактура?
- 7 Як досягнути фактури предметів в кольорі?

Самостійна робота № 11

Тема: Колористика в декоративному натюрморті

Мета: Вивчити особливості колористики в декоративному натюрморті.
Ознайомитися з методами виконання натюрморту в декоративному рішенні

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Особливості декоративного натюрморту
- 2 Декоративні техніки

Декоративний натюрморт передбачає творчий перехід від природи до композиції, втілений за допомогою різних матеріалів. Завдяки правильним кольорним рішенням і ритму можна об'єднати різні предмети, відчуті і передати їх взаємозв'язок. Картини в цьому жанрі припускають сміливий підхід – створення відчуття краси. Найголовніше в декоративному натюрморті – це гармонія кольору. Художниками зазвичай застосовується не більше трьох кольорів, які дозволяють отримати безліч похідних відтінків. Цей вид образотворчого мистецтва дозволяє використовувати різні орнаменти і візерунки. Ще один важливий момент, який слід враховувати при написанні декоративного натюрморту, – фактура. Картина може бути створена як на тканини (холодний батік), так і на папері. Часто в роботі використовуються природні матеріали і пластилін (пластилінова живопис). Тобто в декоративному натюрморті предмети змінюють свої характеристики – колір, форму і перспективу, що нездійсненно при створенні реального натюрморту. Цікаво, що натюрморту можна додати будь-який настрій. За допомогою нехитрих прийомів передаються такі почуття, як ненависть, жадібність, обожнювання, лють і захоплення. Наприклад, легко зробити зображення сумним, якщо додати образ похиленого квітки.

Практичне завдання:

- 1 Колористика в декоративному натюрморту. Ескіз.
- 2 Пошук варіантів композиційного рішення натюрморту.
- 3 Виконання натюрморту в обраній техніці.
- 4 Завершення роботи над декоративним натюрмортом. Етюд квітів

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.

- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагддиян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из. Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Чим відрізняється стилізація від декоративного живопису?
- 2 Що таке декоративне рішення живопису?
- 3 Які техніки використовують при виконанні декоративного живопису?

Самостійна робота № 12

Тема: Відтворення фактури та матеріальності предметів.

Мета: Ознайомитись з відтворенням фактури та матеріальності предметів. Ознайомитися з методами виконання складного натюрморту в декоративній техніці.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Особливості виконання складного натюрморту в декоративній техніці
- 2 Методи виконання в декоративній техніці

Звертаємо увагу на фактуру кожного з побутових предметів натюрморту. Завдяки характеру освітлення, добре виявляються поверхні предметів. Якщо глечик полити глазуррю, глянцевої предмет, білість буде дуже виразною, активною, а також буде дуже багато рефлексів та глянцевої поверхні.

Світло на кераміці виявляється значно м'якше, різких білістей немає, світло поступово переходить в півтінь, власну тінь, рефлекс. Показуємо матеріальність предметів з рахунок товщинок. Керамічний предмет буде мати більш масивні, товсті товщини, а скляні предмети прозорі, глянцевої та мають тонкі товщини з різкими гранями.

Практичне завдання:

- 1 Виконати серію етюдів.
- 2 Обрати найбільш вдалий варіант декоративної техніки.
- 3 Виконання складного натюрморту в декоративній техніці.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из. Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Що таке декоративний живопис?
- 2 Які стилі декоративного живопису можна використовувати в натюрморті?
- 3 Що таке стилізація?
- 4 Які кольорові співвідношення використовуються при декоративному вирішенні натюрморту?

Самостійна робота № 13

Тема: Відтворення матеріальності предметів.

Мета: Ознайомитися з методами відтворення матеріальності предметів. Ознайомитися з методами виконання складного натюрморту з прозорими скляними предметами.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Метод передачі матеріальності в прозорих предметів
- 2 Фактура
- 3 Етапи виконання роботи над натюрмортом

Звертаємо увагу на фактуру кожного з побутових предметів натюрморту. Завдяки характеру освітлення, добре виявляються поверхні

предметів. Якщо глечик полити глазуррю, глянцевої предмет, білє буде дуже виразним, активним, а також буде дуже багато рефлексів та глянцевої поверхні.

Світло на кераміці виявляється значно м'якше, різких білєв немає, світло поступово переходить в півтїнь, власну тїнь, рефлекс. Показуємо матеріальність предметів з рахунок товщинок. керамічний предмет буде мати більш масивні, товсті товщини, а скляні предмети прозорі, глянцевої та мають тонкі товщини з різкими гранями.

На початку роботи з скляними предметами намїчаємо загальну форму всієї маси. Потїм відмїчаємо світлову частину, напївтїнь і тїнь. В тїньовї частинї показуємо власну тїнь і опрацьовуємо більш детально деякі частини. Переходимо до напївтинї та світла. Обов'язково показуємо верхню частину, боковї цїєї маси сухоцвїту. Штрихом підкреслюємо форму, напрямок росту рослини, виявляємо характерні особливостї цих рослин, їх масу, об'єм, товщину. Опрацьовуємо детально всі важливі елементи. На завершальному етапї відставляємо роботу та деяку відстань, аналізуємо і намагаємося зїбрати натюрморт в цїлісну картину.

Фактура (лат. *factura* — оброблення, побудова) — це характер поверхні: гладкїсть, шорсткїсть, рельєфнїсть. Фактурні показники несуть в собї певні риси композиційного засобу, хоча не так явно як, припустимо, ритм і колїр. Фактурою художник завершує композицію. Фактура широко використовуються скульпторами, архїтекторами, дизайнерами. У живописї вона відїграє допомїжну роль.

Етапи виконання роботи над натюрмортом:

- 1) попереднїй аналіз постановки;
- 2) композиційне розмїщення зображення на листї паперу;
- 3) передача характеру форми предметів і їх пропорцій;
- 4) конструктивний аналіз форми предметів і перспективна побудова зображення на площинї ;
- 5) виявлення об'єму предметів засобами світлотїні;
- 6) детальна прорисовка форм предметів;
- 7) синтез - підведення підсумку готової роботи.

Практичне завдання:

- 1 Виконати серїю етюдів.
- 2 Виконати складний натюрморт з прозорими скляними предметами.

Лїтература:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. — М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. — М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.

- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азоев мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як передати блик на прозорій поверхні?
- 2 З яким тоном починається живописна робота в акварелі (від світлого до темного чи від темного до світлого)?

Самостійна робота № 14

Тема: Етюди.

Мета: Ознайомитися з прийомами при виконанні етюдів. Ознайомитися з методами виконання етюдів домашнього сервізу.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Вступ
- 2 Етапи виконання етюдів

Етюд у живописі (франц. Etude - вивчення) - це виконане в більшості випадків з натури художній твір, що дозволяє художнику вивчити і опрацювати будь-якої образотворчий мотив. В процесі роботи над великою картиною художник може виконати безліч етюдів, які згодом нерідко набувають самостійного значення і цінність.

Етюдна живопис дає можливість розвивати окомір, зміцнювати твердість руки, удосконалювати мальовниче мастерство. Етюд вимагає ретельно пропрацювати малюнок, який повинен бути точний і вірний не тільки за масштабом, але і в окремих деталях і відносинах між ними. Для нього важливі загальний схематичний малюнок з натури без зайвої деталізації, вірність і точність основних ліній і контурів предметів. У малюнку художник повинен уміти передати те, що він спостерігає і вивчає в природі. Однак не тільки побачене, а й узагальнене - істотне, головне, без другорядних подробиць.

Малюнок для етюду виконується на папері, картоні або безпосередньо на заґрунтованій поверхні полотна олівцем, вугіллям, але найкраще пензлем, однією фарбою. У творчості наших майстрів пейзажу етюд займали дуже значне, місце. Неперевершеними майстрами етюдного живопису

були А. К. Саврасов, І. І. Левітан, І. І. Шишкін, Н. К. Реріх, М. В. Нестеров, К. А. Коровін. За закінченості і живописній майстерності виконання багато їх етюдів можна вважати творами, що мають самостійне значення.

Практичне завдання:

- 1 В домашніх умовах поставити постановку з сервізу на драперії, враховуючи бокове освітлення.
- 2 Зробити конструктивний рисунок для серії етюдів.
- 3 Виконати серію етюдів домашнього сервізу.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагддян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як передати білий колір у натюрморті?
- 2 Що таке загальна маса предметів?
- 3 Які бувають типи освітлення?

Самостійна робота № 15-18

Тема: Живописне зображення людини. Освітлення та світлотіньове рішення живописного портрету.

Мета: Ознайомитися з прийомами живописного зображення людини. Навчитися передавати напрямок освітлення та світлотіньове рішення живописного портрету. Ознайомитися з методами виконання автопортрету. Визначитися з композицією в форматі та пропорціями. Виявити характер та побудову автопортрету. Досягнути тональної цілісності автопортрету.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Живописний портрет.
- 2 Виконання автопортрету

Портрет сприймається як твір живопису. Перш за все колорит, тобто кольорова будова твору, похмура чи радісна, спокійна чи нервова, надає йому надзвичайної життєвої емоційності. Від того, як вирішена композиція, тобто як побудоване зображення на площині, теж багато залежить. Погрудний портрет ми сприймаємо інакше ніж портрет на весь зріст, який завжди виглядає більш урочисто, парадно. Зображення в фас дає одне уявлення про людину, в профіль - інше. Погляд, прямо звернений на глядача, ніколи не справить того враження глибокого зосередження, навіть відчуженості людини, яке створює погляд з-під напівопущених повік. Ми зовсім по-іншому, набагато глибше розуміємо портрет, якщо дивимось на нього, так би мовити, свідомо. Формат полотна - квадратний або подовжений, характер живопису - м'який, пливучий чи жорсткий, поворот фігури, нахил голови - нічого випадкового немає у справжньому портреті, все, за висловом Серова, "робить характеристику".

Тон портрета, він надзвичайно важливий для художника. Чи це нейтральний фон, пейзажний або інтер'єрний - він завжди є складовим елементом характеристики.

Твори живопису і відтворюють оточуючий нас світ, і пояснюють його. Часто зустрічаєтесь ви в картинах з образами, породженими фантазією, уявою художника. Іноді глядачі, не підорюючи, що мова йде саме про образно-пластичне тлумачення дійсності. Проте всі ці витвори фантазії, художньої уяви живуть: художники знайшли переконливу форму для своїх почуттів, переживань, мрій.

З умовністю у вирішенні композиції, колориту ми часто зустрічаємось у народному мистецтві. Чи це не значить, що в яскравих плямах кольору в площинності відображення, в геометрично-плановій побудові композиції, в килимовій орнаментальності робіт народних майстрів відобразились цілісність і поетичність, гармонійність і казковість народного світосприймання?

Правда живопису - особлива правда. В історичному живописі відчуваєш це особливо гостро. По суті, ніхто не може сказати про події давно минулі "це було так" або "це було не так". Скупо оповідають рядки літописів. Архівні документи не відтворюють художньо події.

У портреті, пейзажі, жанровому живописі, натюрморті художник безпосередньо торкається природи, вивчає її, відбирає найважливіше, найнеобхідніше, порівнює, перевіряє зроблене з природою. Зовсім по-іншому пишеться історичне полотно. Природи у звичайному розумінні слова тут немає, її необхідно уявити, відтворити за допомогою доскональних свідоцтв, архівних документів, пам'яток матеріальної культури. І чим чіткіше уявить художник, що і як було у ті далекі часи, тим переконливішою буде картина. Звичайно писати таку картину нелегко. Здається, є і задум, і тема, обраний,

врешті сюжет. Мистецтво дозволяє і навіть вимагає відходити від буквальної точності заради художньої правди.

Кожен твір мистецтва - плід творчості - відтворення життя засобами мистецтва. А оскільки майстри різних епох керуються різним розумінням життя, різними ідеями та смаками, то, природно, і спосіб відтворення життя у кожного з них інший, інший і весь арсенал художніх засобів, якими володіє художник.

Автопортрét — портрет художника, виконаний ним самим. Значного розвитку автопортрет набуває в епоху Відродження і розквітає в 17 ст. Видатні зразки автопортретів дав великий голландський художник Рембрандт. Одним із зачинателів автопортрету в українському мистецтві був Т. Шевченко. На початку 20 століття визначні зразки автопортретів у місті Львів створив вельми талановитий художник нової української генерації Новаківський Олекса Харлампійович.

Практичне завдання:

- 1 Виконати серію начерків та ескізів в кольорі автопортрету.
- 2 Виконати автопортрет.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як закомпонувати на форматі листа рисунок?
- 2 Як виявити рух фігури людини та характер та пропорції фігури моделі?
- 3 Конструктивна будова фігури?

Самостійна робота № 19

Тема: Освітлення та світлотіньове рішення живописного портрету.

Мета: Навчитися виявляти та передавати напрямок освітлення та світлотіньового рішення живописного портрету. Ознайомитися з методами етюдів з боковим освітленням.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Вступ – освітлення в портреті

2 Види освітлення

Жанр портрета один з найскладніших, найвищих форм мистецтва. Описана історія виникнення цього виду мистецтва, його значимість у мистецькій освіті студентів художньо-графічних факультетів, секрети освоєння портретного жанру: композиційне розташування зображення на полотні, вибір точки зору на натуру, натурні постановки, вплив світла і кольору при створенні портретного образу, передача характерних особливостей портретованої людини і т. д. При створенні портрета дуже важливо враховувати напрям, властивості і яскравість освітлення, так як саме за допомогою світла і тіні досягається напрямок обсягу і пластичної форми особи. Традиційно під час написання портрета перевагу надають сонячного світла, яскравість і напрям якого в значній мірі схильні до змін, а штучного освітлення, постійного і легко регульованим. Правильне освітлення повинно виразно виявляти фізіономічні характеристики об'єкта. Намагайтеся уникати надто яскравого освітлення і не розміщувати джерела світла дуже близько до об'єкту: оптимальним вважається трохи розсіяне світло, що не створює глибоких тіней, особливо помітних під носом, губами і очима.

Освітлення зверху

воно дає хороший ефект, але потрібно уникати занадто глибоких тіней під бровами, носом і підборіддям. Освітлення зверху і збоку може оптично збільшити виступаючі частини обличчя і складки шкіри.

Освітлення збоку

воно не дуже вдало для портрета, так як розділяє обличчя на дві контрастні половини: одна освітлена, інша перебуває в тіні. Проте такий вид освітлення може бути корисний для досягнення необхідної рельєфності.

Освітлення ззаду

зване «ефектним», в портретах не використовується, так як робить риси обличчя слабо помітними. У той же час розташування об'єкта проти світла може бути використано при створенні портрета в профіль в повний зріст.

Освітлення збоку і ззаду

воно не підходить для портрета, так як значно рамиває форму особи. Проте його можна використовувати при зображенні голови в профіль. При розгляді цієї фотографії зверніть увагу на один з ефектів освітлення, який можна використовувати в малюнках: темна сторона голови виділяється на світлому тлі, тоді як освітлена частина розміщена на темному тлі.

Освітлення знизу

воно занадто «драматичне», театральне, і в портретному живописі практично не використовується, так як позбавляє портрет подібності з оригіналом і робить риси обличчя неприродними.

Освітлення

це найпростіший вид освітлення, але при ньому частини обличчя стають плоскими; в той же час такий тип освітлення хороший для створення «одновимірних» і урочистих портретів.

Освітлення зверху і збоку

такий тип освітлення найчастіше використовується в портретах, так як він підкреслює фізіономічні характеристики і досить ефективно виділяє пластику обличчя. Представлені тут фотографії відрізняються один від одного незначно: по нахилу джерела освітлення та його відстані до об'єкта.

Просто і конструктивно вирішуємо композицію: десь можна відразу прокласти тональні плями, для цих цілей найбільш підходящим є флейц (широка кисть з м'якого ворсу). Вибір матеріалів відіграє дуже важливе значення в роботі. Постійно уточнюємо колір, знаходимо більш точні відносини кольорових і тональних плям, одночасно ліпимо форму. У короткостроковому етюді головне - це передати враження від природи. Коли робота йде в майстерні, вона розрахована на кілька сеансів і передбачає натуралістичне схожість, то рахунок у відносинах між частинами обличчя та їх розміром йде на міліметри. Написання портрету схоже на роботу скульптора, який ліпить форму з глини, ми діємо за таким же принципом, але фарбами. Поступово набираємо форму, уточнюємо і приводимо до загальної форми

Практичне завдання:

- 1 Закомпонувати портрет людини, враховуючи загальну масу голови та погляд людини.
- 2 Намітити загальні лінії характеру голови людини.
- 3 Виконати конструктивний рисунок та злегка намітити тіньові частини портрету.
- 4 Визначитися з освітленням та колоритом етюду.
- 5 Виконати живописний етюд з боковим освітленням.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.

- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Изд. Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як передати бокове освітлення портрету?
- 2 По яким законам відбувається побудова портрету?
- 3 Які кольорові співвідношення використовуються в передачі шкіри людини?

Самостійна робота № 20

Тема: Освітлення та світлотіньове рішення живописного портрету.

Мета: Навчитися виявляти та передавати напрямок освітлення та світлотіньового рішення живописного портрету. Ознайомитися з методами виконання етюдів з верхнім освітленням.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Вступ – освітлення в портреті
- 2 Верхнє освітлення

Жанр портрета один з найскладніших, найвищих форм мистецтва. Описана історія виникнення цього виду мистецтва, його значимість у мистецькій освіті студентів художньо-графічних факультетів, секрети освоєння портретного жанру: композиційне розташування зображення на полотні, вибір точки зору на натуру, натурні постановки, вплив світла і кольору при створенні портретного образу, передача характерних особливостей портретованої людини і т. д. При створенні портрета дуже важливо враховувати напрям, властивості і яскравість освітлення, так як саме за допомогою світла і тіні досягається напрямок обсягу і пластичної форми особи. Традиційно під час написання портрета перевагу надають сонячного світла, яскравість і напрям якого в значній мірі схильні до змін, а штучного освітлення, постійного і легко регульованого. Правильне освітлення повинно виразно виявляти фізіономічні характеристики об'єкта. Намагайтеся уникати надто яскравого освітлення і не розміщувати джерела світла дуже близько до об'єкту: оптимальним вважається трохи розсіяне світло, що не створює глибоких тіней, особливо помітних під носом, губами і очима.

Освітлення зверху

воно дає хороший ефект, але потрібно уникати занадто глибоких тіней під бровами, носом і підборіддям. Освітлення зверху і збоку може оптично збільшити виступаючі частини обличчя і складки шкіри.

Практичне завдання:

- 1 Закомпонувати портрет людини, враховуючи загальну масу голови та погляд людини.
- 2 Намітити загальні лінії характеру голови людини.
- 3 Виконати конструктивний рисунок та злегка намітити тіньові частини портрету.
- 4 Визначитися з освітленням та колоритом етюду.
- 5 Виконати живописний етюд з верхнім освітленням.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як передати верхнє освітлення портрету?
- 2 По яким законам відбувається побудова портрету?
- 3 Які кольорові співвідношення використовуються в передачі шкіри людини?

Самостійна робота № 21

Тема: Освітлення та світлотіньове рішення живописного портрету.

Мета: Навчитися виявляти та передавати напрямок освітлення та світлотіньового рішення живописного портрету. Ознайомитися з методами виконання етюду фігури з натури.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Вступ – освітлення в портреті

2 Види освітлення

Освітлення зверху

воно дає хороший ефект, але потрібно уникати занадто глибоких тіней під бровами, носом і підборіддям. Освітлення зверху і збоку може оптично збільшити виступаючі частини обличчя і складки шкіри.

Освітлення збоку

воно не дуже вдало для портрета, так як розділяє обличчя на дві контрастні половини: одна освітлена, інша перебуває в тіні. Проте такий вид освітлення може бути корисний для досягнення необхідної рельєфності.

Освітлення ззаду

зване «ефектним», в портретах не використовується, так як робить риси обличчя слабо помітними. У той же час розташування об'єкта проти світла може бути використано при створенні портрета в профіль в повний зріст.

Освітлення збоку і ззаду

воно не підходить для портрета, так як значно рамує форму особи. Проте його можна використовувати при зображенні голови в профіль. При розгляді цієї фотографії зверніть увагу на один з ефектів освітлення, який можна використовувати в малюнках: темна сторона голови виділяється на світлому тлі, тоді як освітлена частина розміщена на темному тлі.

Освітлення знизу

воно занадто «драматичне», театральне, і в портретному живописі практично не використовується, так як позбавляє портрет подібності з оригіналом і робить риси обличчя неприродними.

Освітлення

це найпростіший вид освітлення, але при ньому частини обличчя стають плоскими; в той же час такий тип освітлення хороший для створення «одновимірних» і урочистих портретів.

Освітлення зверху і збоку

такий тип освітлення найчастіше використовується в портретах, так як він підкреслює фізіономічні характеристики і досить ефективно виділяє пластику обличчя. Представлені тут фотографії відрізняються один від одного незначно: по нахилу джерела освітлення та його відстані до об'єкта.

Просто і конструктивно вирішуємо композицію: деє можна відразу прокласти тональні плями, для цих цілей найбільш підходящим є флейц (широка кисть з м'якого ворсу). Вибір матеріалів відіграє дуже важливе значення в роботі. Постійно уточнюємо колір, знаходимо більш точні відносини кольорових і тональних плям, одночасно ліпимо форму. У короткостроковому етюді головне - це передати враження від природи. Коли робота йде в майстерні, вона розрахована на кілька сеансів і передбачає натуралістичне схожість, то рахунок у відносинах між частинами обличчя та їх розміром йде на міліметри. Написання портрету схоже на роботу

скульптора, який ліпить форму з глини, ми діємо за таким же принципом, але фарбами. Поступово набираємо форму, уточнюємо і приводимо до загальної форми

Практичне завдання:

- 1 Виконання начерків фігури з натури.
- 2 Пошук пропорцій фігури людини.
- 3 Композиційне рішення.
- 4 Виконання етюдів фігури з натури.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из. Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як закомпонувати на форматі листа рисунок?
- 2 Як виявити рух фігури людини та характер та пропорції фігури моделі?
- 3 Конструктивна будова фігури?
- 4 Як визначаються пропорції фігури людини?
- 5 Які особливості виконання етюдів фігури з натури?
- 6 Композиційне вирішення фігури людини?
- 7 Методи виконання лінійно-конструктивної будови фігури людини?
- 8 Як визначити пропорції фігури людини?
- 9 На якому етапі опрацьовують світлотіньові співвідношення та виявляють акценти?

Самостійна робота № 22

Тема: Стилзація в декоративному рішенні фігури людини.

Мета: Ознайомитися зі стилізацією та методами виконання декоративного рішення фігури людини. Ознайомитися з методами розробки ескізів декоративного рішення фігури.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Етап стилізації

2 Підбір кольорів для декоративного рішення фігури людини.

Етап стилізації. Це засіб композиції в основному пов'язано з декоративним мистецтвом, де дуже важлива ритмічна організація цілого. Стилiзація - узагальнення і спрощення зображуваних фігур по малюнку і кольору, твір фігур в зручну для орнаменту форму. Стилiзація застосовується як засіб дизайну, монументального мистецтва та в декоративному мистецтві для посилення декоративності. Основні загальні риси стилізованих об'єктів і декоративних зображень: лаконiчність форм, узагальненість і символiчність, барвистість і геометричність.

iснує безліч варіацій стилізації в портреті. Сьогодні з вами ми будемо виконувати портрет за допомогою геометричного розподілу форм особи. Намалювавши портрет олівцем, ми починаємо ділити особа на площині (демонстрація гіпсової голови. Обрубковка). Спираючись на наочність, ми вивчаємо основні площини особи. Аналізуємо будова чола, скул, надбрівних дуг, підборіддя і т.д. Потім на своєму портреті ділимо обличчя на подібні площині. Лінії відзначаємо олівцем.

Підбір кольорів для людського тіла - одна з найскладніших творчих завдань. Різні ділянки людського обличчя дуже різняться між собою за кольором, і пофарбувати їх однією фарбою ніяк не можна. Для отримання необхідних відтінків на людському обличчі вам, швидше за все, знадобиться вся палітра. Одними відтінками охри, хоч вони і дуже потрібні, чи не обійдешся. А ось для того, щоб побачити кольору, потрібно уважно спостерігати, і вивчати натуру. Найбільше багатство кольору, безумовно, спостерігається в півтонах. Півтони переходять, з одного боку, в світло, де насиченість кольору значно ослаблена. З іншого, відповідно, переходять в тіні, де колір приглушений. Якщо світло теплий, значить, в тінях додаються холодні відтінки. Для наочності я покажу вам репродукції художників. Також по ходу роботи можна подивитися на вашого сусіда по парті.

Практичне завдання:

1 Розробити варіанти ескізів декоративного рішення фігури.

2 Обрати найкращий варіант ескізу декоративного рішення фігури.

Література:

1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.

2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987

3 Судаков Павел. Альбом репродукций. - М, 1986.

4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. - М, 1988.

- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Даглдиян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азоев мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Які прийоми стилізації можна використати у декоративному рішенні фігури?
- 2 На що звернути увагу при виконанні рисунку та живопису в декоративній техніці?
- 3 Чи можна виконати об'ємну форму за рахунок поділу фігури на площини?

Самостійна робота № 23-24

Тема: Пейзажний живопис. Закони зображення повітряного середовища кольором.

Мета: Ознайомитися з методами виконання пейзажного живопису. Вивчити закони зображення повітряного середовища кольором. Ознайомитися з методами виконання етюду пейзажу у вільній техніці живопису.

Ознайомитися з виконання передачі кольором повітряну перспективу, за рахунок тону-кольору, відношення ближче – далі. Визначити композиційний центр пейзажу.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Пейзажний живопис як вид образотворчого мистецтва
- 2 Методи виконання пейзажного живопису

Як би не різнилися витвори образотворчого мистецтва за національними особливостями, індивідуальною манерою їх авторів, як би не залежали від географічного середовища і багатьох інших умов, вони завжди підкоряються специфіці вигляду і жанру, до яких відносяться. Витвори образотворчого мистецтва тісно пов'язані і з художнім стилем, напрямом, течією, що характеризує епоху, історичний період, а також школою, що склалася під впливом поглядів певної групи діячів мистецтва або одного художника.

Напря́м визна́чається як історично вироблена спільність художніх позицій, характерна для певних епох та творчості митців, об'єднаних певною спільністю ідейно-естетичних орієнтацій і принципів художнього відтворення дійсності.

Пейзаж може носити історичний (героїчний), ліричний, епічний, романтичний, топографічний, фантастичний (уявний) і навіть абстрактний характер.

Також, пейзажний живопис можна класифікувати залежно від типу зображеного мотиву: міський (у тому числі архітектурний – ведута, капріччо і індустріальний) пейзаж; садово-парковий (зображення природного пейзажу разом з парковими скульптурами та архітектурою малих форм); природний (морський – марина, рівнинний, лісовий, гірський); сільський (поєднує архітектурний та природний пейзажі). При цьому пейзажі можуть бути як камерними, так і панорамними.

Як би не різнилися витвори образотворчого мистецтва за національними особливостями, індивідуальною манерою їх авторів, як би не залежали від географічного середовища і багатьох інших умов, вони завжди підкоряються специфіці вигляду і жанру, до яких відносяться. Витвори образотворчого мистецтва тісно пов'язані і з художнім стилем, напрямом, течією, що характеризує епоху, історичний період, а також школою, що склалася під впливом поглядів певної групи діячів мистецтва або одного художника.

Напря́м визна́чається як історично вироблена спільність художніх позицій, характерна для певних епох та творчості митців, об'єднаних певною спільністю ідейно-естетичних орієнтацій і принципів художнього відтворення дійсності.

Пейзаж може носити історичний (героїчний), ліричний, епічний, романтичний, топографічний, фантастичний (уявний) і навіть абстрактний характер.

Також, пейзажний живопис можна класифікувати залежно від типу зображеного мотиву: міський (у тому числі архітектурний – ведута, капріччо і індустріальний) пейзаж; садово-парковий (зображення природного пейзажу разом з парковими скульптурами та архітектурою малих форм); природний (морський – марина, рівнинний, лісовий, гірський); сільський (поєднує архітектурний та природний пейзажі). При цьому пейзажі можуть бути як камерними, так і панорамними.

Практичне завдання:

- 1 Виконати етюд пейзажу у вільній техніці живопису.
- 2 Виконати передачу кольором повітряну перспективу, за рахунок тону-кольору, відношення ближче – далі.
- 3 Визначити композиційний центр пейзажу.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.

- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагддиян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из. Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Закони зображення повітряного середовища кольором?
- 2 Які є методи виконання етюдів пейзажу у вільній техніці живопису?
- 3 Як виконується передача кольором повітряної перспективи, за рахунок тону-кольору, відношення ближче – далі?
- 4 Як визначити композиційний центр пейзажу?

Самостійна робота № 25

Тема: Колорит в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі.

Мета: Ознайомитися з передачею колориту в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі та методами виконання ранкового етюдів в прохолодній колористиці пейзажу.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

- 1 Особливості холодної колористики у ранковому пейзажі

Як би не різнилися витвори образотворчого мистецтва за національними особливостями, індивідуальною манерою їх авторів, як би не залежали від географічного середовища і багатьох інших умов, вони завжди підкоряються специфіці вигляду і жанру, до яких відносяться. Витвори образотворчого мистецтва тісно пов'язані і з художнім стилем, напрямом, течією, що характеризує епоху, історичний період, а також школою, що склалася під впливом поглядів певної групи діячів мистецтва або одного художника.

Напрямок визначається як історично вироблена спільність художніх позицій, характерна для певних епох та творчості митців, об'єднаних певною

спільністю ідейно-естетичних орієнтацій і принципів художнього відтворення дійсності.

Пейзаж може носити історичний (героїчний), ліричний, епічний, романтичний, топографічний, фантастичний (уявний) і навіть абстрактний характер.

Також, пейзажний живопис можна класифікувати залежно від типу зображеного мотиву: міський (у тому числі архітектурний – ведута, капріччо і індустріальний) пейзаж; садово-парковий (зображення природного пейзажу разом з парковими скульптурами та архітектурою малих форм); природний (морський – марина, рівнинний, лісовий, гірський); сільський (поєднує архітектурний та природний пейзажі). При цьому пейзажі можуть бути як камерними, так і панорамними.

Практичне завдання:

- 1 Виконати серію ранкових етюдів в прохолодній колористиці пейзажу.
- 2 Зробити аналіз виконаних етюдів.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Які закони передачі колориту в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі?
- 2 Які є методи виконання ранкового етюдів в прохолодній колористиці пейзажу?
- 3 Що таке холодна гамма кольорів?
- 4 Як передати об'ємно-просторове рішення за рахунок тону та температури кольору?

Самостійна робота № 26

Тема: Колорит в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі.

Мета: Ознайомитися з передачею колориту в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі та методами виконання етюду в теплій кольоровій гаммі, при заході сонця.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Вступ

2 Колорит в живописі

Колорит зображення припускає розподіл на теплі (переважання жовтих, помаранчевих, червоних відтінків) і холодні (синій, зелений, фіолетовий) різновиди. Світлотінь допомагає не тільки передати об'ємність зображень, рівень освітлення або затемненості як самих предметів, так і простору, де вони знаходяться, але і створює ілюзію руху повітря, світла та тіні. Одну з важливих ролей в живописі відіграє також барвіста пляма або простіше — мазок художника, що є його базовим технічним засобом і дає можливість передати різноманітні деталі. Мазок сприяє пластичності, об'ємності ліплення форми, передачі її матеріальної фактури і характеру, в об'єднанні з кольором відображає багатогранну колористичність реального світу. Емоційний характер мазка може бути гладким, злитим або пастозним, роздільним, знервованим (Ван Гог) він сприяє створенню емоційності та атмосфери твору, передачі почуттів і настрою митця, його відношення до зображеного.

Колорит - сукупність всіх тонів картини, розглянутої з деякої відстані, представляє оптичне ціле.

Колорит розкриває нам кольорове багатство світу. Він допомагає художникові передати настрій у картині: може бути спокійним і напруженим, радісним і сумним та ін., а також теплим і холодним, світлим і темним.

Прикладом яскравого вираження колориту в живописі є роботи І. Репіна, який писав у теплому золотаво-жовто-червоному колориті. Часто колорит є основним засобом для передавання національних особливостей, природи, побуту людей; тоді йдеться про національний колорит.

Колорит зображення (італ. Colorito, від лат. Color - фарба, колір) - це загальна естетична оцінка колірних якостей твори мистецтва, характер колірних елементів зображення, їх взаємозв'язку, узгодженості кольорів і відтінків. Зовнішнє вираження колориту - мальовничість і барвістість колірних поєднань в творі. Категорія колориту тісно пов'язана і є похідною від тональності художнього твору.

Художнє полотно будується на взаємозв'язку всіх кольорів живописного твору, тобто коли жодна кольорова пляма не можна змінити за яскравістю або насиченості, збільшити або зменшити за розмірами без шкоди для цілісності твору.

Гармонійне поєднання, взаємозв'язок, тональний об'єднання різних кольорів в картині називається колоритом.

Колорит, колоритний - в переносному значенні, описова якісна характеристика об'єкта, явища, події, місцевості, твори мистецтва, заснована на зовнішніх ознаках (в тому числі не обов'язково зорових), їх взаємозв'язку, узгодженості. Так, уживаються вирази Музичний колорит, звуковий колорит, національний колорит і т. п.

В залежності від характеру і погодних умов суттєво змінюється освітлення в температурному режимі. Якщо світить сонце, погожа погода, то світло тепле, а тіні холодні. Якщо немає сонця і погода пахмурна, скоріше за все світло буде вже більш прохолодним, а тіні більш теплими. На заході сонця світло дуже гаряче і колорит з'являється золотистий. Бажано працювати на пленері в один і той же час, для того, щоб освітлення було більш менш однаковим, а також погодні умови схожими. При роботі на сонці обов'язково треба працювати під укриттям парасолі, тому що забагато сонця висвітлює реальну картину на поверхні. А також не добре працювати при активному сонці через дуже різкі і глибокі падаючі тіні.

Практичне завдання:

- 1 Виконати серію етюдів в теплій кольоровій гаммі, при заході сонця.
- 2 Зробити аналіз виконаних етюдів.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Які закони передачі колориту в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі?
- 2 Які є методи виконання ранкового етюдів в теплій колористиці пейзажу?
- 3 Що таке тепла гамма кольорів?

4 Як передати об'ємно-просторове рішення за рахунок тону та температури кольору?

Самостійна робота № 27

Тема: Колорит в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі.

Мета: Ознайомитися з передачею колориту в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі та методами виконання етюду при денному освітленні

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Вступ

2 Особливості етюду при денному освітленні

Колорит - сукупність всіх тонів картини, розглянутої з деякої відстані, представляє оптичне ціле.

Колорит розкриває нам кольорове багатство світу. Він допомагає художникові передати настрій у картині: може бути спокійним і напруженим, радісним і сумним та ін., а також теплим і холодним, світлим і темним.

Прикладом яскравого вираження колориту в живописі є роботи І. Репіна, який писав у теплом золотаво-жовто-червоному колориті. Часто колорит є основним засобом для передавання національних особливостей, природи, побуту людей; тоді йдеться про національний колорит.

Колорит зображення (італ. Colorito, від лат. Color - фарба, колір) - це загальна естетична оцінка колірних якостей твори мистецтва, характер колірних елементів зображення, їх взаємозв'язку, узгодженості кольорів і відтінків. Зовнішнє вираження колориту - мальовничість і барвистість колірних поєднань в творі. Категорія колориту тісно пов'язана і є похідною від тональності художнього твору.

Художнє полотно будується на взаємозв'язку всіх кольорів живописного твору, тобто коли жодна кольорова пляма не можна змінити за яскравістю або насиченості, збільшити або зменшити за розмірами без шкоди для цілісності твору.

Гармонійне поєднання, взаємозв'язок, тональний об'єднання різних кольорів в картині називається колоритом.

Колорит, колоритний - в переносному значенні, описова якісна характеристика об'єкта, явища, події, місцевості, твори мистецтва, заснована на зовнішніх ознаках (в тому числі не обов'язково зорових), їх взаємозв'язку, узгодженості. Так, уживаються вирази Музичний колорит, звуковий колорит, національний колорит і т. п.

В залежності від характеру і погодних умов суттєво змінюється освітлення в температурному режимі. Якщо світить сонце, погожа погода, то світло тепле, а тіні холодні. Якщо немає сонця і погода пахмурна, скоріше за все світло буде вже біль прохолодним, а тіні більш теплішими. На заході

сонця світло дуже гаряче і колорит з'являється золотистий. Бажано працювати на пленері в один і той же час, для того, щоб освітлення було більш менш однаковим, а також погодні умови схожими. При роботі на сонці обов'язково треба працювати під укриттям парасолі, тому що забагато сонця висвітлює реальну картину на поверхні. А також не добре працювати при активному сонці через дуже різкі і глибокі падаючі тіні.

Практичне завдання:

- 1 Виконати серію етюдів при денному освітленні.
- 2 Зробити аналіз виконаних етюдів.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як передати колорит в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі ?
- 2 Які є методи виконання етюду при денному освітленні?
- 3 Як передати об'ємно-просторове рішення за рахунок тону та температури кольору?

Самостійна робота № 28-32

Тема: Творча розробка живописної композиції на основі пейзажних мотивів.

Мета: Ознайомитися з процесом творчої розробки живописної композиції на основі пейзажних мотивів та методами розробки пейзажної композиції на передачу настрою мотиву та характеру природного середовища.

Питання, що виносяться на самостійне вивчення:

1 Творча розробка живописної композиції на основі пейзажних мотивів

Для виконання творчої живописної композиції необхідно мати враження від створених пейзажів і тоді виконувати власну творчу композицію, роблячи вибір тональний, колоровий, обираючи характерну кольорову гамму, яка підкреслює своїм колоритом творчий задум та ідею. Велика кількість етюдів, виконана в різних часових проміжках, дає можливість для більшої уяви та створенню ідеї. На основі цих ескізів створюється один більший, де вже сформована творча ідея. І після вже виконується на великому форматі робота. Враховуються всі нюанси композиції, кольорових співвідношень, починається робота від загального, потім йде деталізація і в кінці узагальнення творчого задуму.

Практичне завдання:

- 1 Виконати серію ескізів пейзажу.
- 2 На основі виконаних ескізів розробити пейзажну композицію на передачу настрою мотиву та характеру природного середовища.
- 3 Визначити композиційний центр та колорит пейзажу.
- 4 Виконати пейзаж з урахуванням освітлення, температурного режиму світла, лінійної та тональної перспективи.

Література:

- 1 Беда Г. Живопись и ее изобразительные средства. - М.: 1977.
- 2 Беда Г. Введение в теорию живописи. Учебное пособие. Краснодар 1987
- 3 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 4 Школа изобразительного искусства. 3-изд. В 10 книгах. – М, 1988.
- 5 Искусство и визуальное восприятие, М., 2007 Арнхейм А.
- 6 Симметрия, М., 2007 Вейль Г.
- 7 Цвет в живописи, М., 1985 Волков Н.Н.
- 8 Основы композиции, М., 2008. Голубева О.Л.
- 9 Декоративная композиция, РнД., 2010 Дагдьян К.Т.
- 10 Судаков Павел. Альбом репродукций. – М, 1986.
- 11 Пленер. Учебное пособие. - М.: 1988.
- 12 Ревякин П. Техника акварельной живописи. Москва 1959.
- 13 Баталини Т. Рисуем акварелью. От азов мастерства к тончайшим нюансам-М. Эксмо, 2007.-128:ил.(Классическая библиотека художника)
- 14 Смирнов А.А. Рисунок и живопись пейзажа. Просвещение 1965
- 15 Дауден Джо. Рисуем воду акварелью. Из.Кристина- Новый век 2006

Питання для самоконтролю:

- 1 Як передати колорит в системі гармонічних кольорових відношень у пейзажі ?
- 2 Які є методи виконання етюдів при денному освітленні?

3 Як передати об'ємно-просторове рішення за рахунок тону та температури кольору?